

П. А. БЕРЕЗІНСЬКИЙ

Павло Андрійович Березінський, аспірант
Національного університету «Одеська юридична
академія»

СОЦІАЛЬНА І БІОЛОГІЧНА ФОРМИ У ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА З ПРИРОДНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ

Взаємодія людини і суспільства з природою завжди існувала і відбувалась у тих чи інших формах. Природне середовище є умовою і засобом існування людини в усіх формах її сутнісних проявів: місцем проживання та розміщення різних об'єктів, продовольчим і харчовим засобом, сировинним та енергетичним джерелом, культурними, естетичними, духовними та іншими умовами людської життєдіяльності. Природний простір є місцем розміщення та облаштування суспільства, територією держави з визначенням меж поширення її влади, обладнання комунікаційних засобів для забезпечення міжспільнотних і міждержавних відносин тощо¹. У науковій літературі розглядають поняття форм взаємодії суспільства і природи. «Зокрема, виокремлюють дві основні форми такої взаємодії: споживання природи, використання її для своїх потреб (економічна форма) та охорона, відновлення довкілля (екологічна форма). Їх можна доповнити ще двома формами: біологічною... та духовною...»². Таку класифікацію надає Н. Р. Кобецька. І. І. Каракаш зазначає, що «залежно від цілей та потреб, що задовольняються засобами природи, можна виокремити такі форми взаємодії людини і суспільства з природою. Перша – задоволення людиною своїх фізичних, біологічних та інших тілесних потреб на засадах перебування у природному середовищі та споживання природних засобів, її називають *біологічною формою* взаємодії людини з природним середовищем. Друга – споживання існуючих, відтворення і заміна споживаних та створення з використанням природних властивостей та за допомогою природи нових об'єктів для задоволення матеріальних потреб людини і суспільства. Цю форму називають *економічною* взаємодією з природою. Третя – охорона природного середовища, головною метою якої є збереження людини як виду та її навколишнього природного середовища. Ця широко визнана в останнє півстоліття форма названа *екологічною* взаємодією людини і суспільства з природою. Четверта – культурне й естетичне сприйняття природи, і на цій основі духовне співіснування та проникнення в суть природного середовища, її можна розуміти як *духовну форму* взаємодії людини з природою»³. Інші автори (наприклад, М. М. Бринчук) зазначають ще такі форми взаємодії людини з природою: *естетична, рекреаційна, наукова, культурна*⁴; В. І. Андрейцев називає серед основних *економічну, еколого-біологічну та еколого-соціальну* форми⁵. Л. Г. Мельник та М. К. Шапочка розкривають основні форми взаємодії людини з природою через функції, що виконує остання стосовно людини, а саме такі: *фізіологічні* (біологічні); *соціальні* (естетичні, духовні, культурні, наукові, освітні, творчі, моральні тощо); *економічні; екологічні*⁶.

Актуальність теми зумовлена тим, що сьогодні у природничих, еколого-правових та гуманітарних наукових дослідженнях найдетальніше представлені економічна й екологічна форми взаємодії людини і суспільства з природним середовищем, а інші форми (такі як біологічна (фізіологічна), соціальна (духовна)), які є не менш важливими і на сучасному етапі навіть стають більш значущими, викладені як самі по собі зрозумілі для існування людського суспільства у природному оточенні або поєднуються з основними формами. Це є неправильною точкою зору, тому у статті будемо намагатися розтлумачити вагоме значення вищенаведених форм. Розгляду цієї проблематики частково торкалися у своїх працях: В. І. Андрейцев, О. С. Баб'як, П. Д. Біленчук, М. М. Бринчук, С. Н. Вадзюк, А. П. Гетьман, В. С. Джигирей, Ю. А. Злобін, І. І. Каракаш, Н. Р. Кобецька, Н. В. Кочубей, Л. Г. Мельник, В. К. Попов, Ю. О. Чирва, М. К. Шапочка та ін.

Метою статті є надання поширеного поняття, правового значення та змісту біологічної та соціальної форм взаємодії людини і суспільства з природним середовищем за браком їх у природничій та еколого-правовій літературі.

Біологічна форма взаємодії людини з природним середовищем – це задоволення особою своїх фізичних, біологічних та інших тілесних потреб на засадах перебування у природному середовищі та споживання природних засобів⁷. Людина як субстанціонально-тілесний вид поряд з іншими представниками біосфери не є самодостатньою істотою. Вона вимагає ретельно організованого і стабільного середовища як необхідну умо-

ву існування. Людина, перш за все, є безпосередньо природною істотою, вона підкоряється біологічним законам і являє собою вінець розвитку природи, оскільки належить до вищого біологічного виду⁸. Людина і людство в цілому пов'язані з природним середовищем тисячами незримих біологічних ниток. Ми дихаємо киснем, утвореним зеленими рослинами в процесі фотосинтезу, а вуглекислий газ, що виділяється під час дихання й усіх видів горіння у свою чергу поглинається зеленими рослинами, які синтезують за його допомогою органічні речовини. Ці органічні речовини – основа нашої їжі, кормів тварин і база для багатьох видів технічної переробки. Людина є частиною природи, її існування залежить від існування природи. Окремі елементи природи є безпосередніми джерелами задоволення природних фізіологічних потреб людини – дихання, утамування спраги, харчування. Про значення цих функцій для людини свідчать такі дані: людина може прожити без повітря кілька хвилин, без води – кілька днів, без їжі – близько двох місяців. Гармонія біовзаємовідносин людства з природою складалася впродовж багатьох тисячоліть, про що свідчать літописи, легенди, перекази⁹.

Отже, суспільство не може існувати без природи, оскільки природні блага забезпечують життєдіяльність людини як біологічного виду: людина не може існувати без атмосферного повітря; озоновий шар зберігає людину від сонячного ультрафіолетового випромінювання та жорстокого холоду; земельні, лісові та інші ресурси є основою задоволення матеріальних та інших потреб суспільства тощо¹⁰. Крім того, природа є незамінним лікарем людини (*оздоровче значення*), можливістю продовження її роду, забезпечує фізіологічний комфорт: температура, тиск, вологість та ін. Проблему фізіологічних потреб людини зазвичай значно спрощують, звужуючи їх до чистих продуктів, незабрудненої питної води, неотрутного повітря. Звичайно, усі ці аспекти дуже важливі й заслуговують на увагу. Але не менш важливі й багато інших чинників, які, на жаль, традиційно значно менше висвітлено в літературі. Згадаємо лише кілька.

Людина – це складна біологічна система, яка функціонує в дуже вузькому інтервалі фізико-хімічних параметрів, який, за влучним виразом письменника І. Єфремова, наче лезо бритви, розмежовує нестачу необхідних агентів (речовини, енергії, інформації) та їх надлишок (забруднення). («Трохи менше цукру в крові – втрата пам'яті, смерть; трохи більше – втрата пам'яті, смерть»). Те саме стосується інших елементів системи Менделєєва, а також фізичних параметрів: температури, тиску, шуму тощо).

Значну роль у регулюванні енергозабезпечення відіграють фізичні властивості середовища, зокрема електромагнітні параметри. Наприклад, учений О. Л. Чижевський ще у 20-ті роки минулого століття довів, що для підтримання життя тварин недостатньо тільки чистого повітря – необхідна певна кількість іонізованого кисню.

Чутливість організму людини до зміни фізичних параметрів середовища часто значно перевищує вразливість від зміни хімічних властивостей. Це створює досить серйозну небезпеку. Той факт, що останнім часом почастишали техногенні катастрофи, деякі спеціалісти пояснюють саме вразливістю людського чинника в умовах несприятливих електромагнітних аномалій. Реакцією економічної системи на недооцінювання цих обставин є недостатній рівень витрат коштів на забезпечення нормальних умов життєдіяльності згідно з повним спектром параметрів середовища. Наслідками цього стають високі соціальні витрати (людські жертви, втрата здоров'я) і значні економічні збитки¹¹.

Вчений О. С. Баб'як слушно зазначає, що «здоров'я нації» є одним з показників цивілізованості держави, що відображає соціально-економічний стан суспільства та його сталий розвиток. Антропогенне забруднення природи призвело до порушення рівноваги в біосфері і стало суттєвою проблемою сьогодення. Встановлено, що населення багатьох міст і сіл України зазнає дії чинників навколишнього середовища в рівнях, що перевищують граничнодопустимі величини та негативно впливають на стан здоров'я. Прогнозовані до 2010 року зміни довкілля в низці регіонів України спричинили посилення несприятливих тенденцій у зміні здоров'я людей, що полягає в більш тяжкому перебігу захворювань, хронізації патологій, збільшенні поширеності нозологічних форм та класів хвороб.

Погіршення стану здоров'я населення країни останніми роками виявляється в медико-демографічних показниках – смертність населення України стала превалювати над народжуваністю та перевищувати її в півтора рази. Різниця в рівнях захворюваності поступово підвищується зі збільшенням віку дітей. Це пов'язано з накопиченням захворюваності, що, в свою чергу, зумовлено матеріальною кумуляцією токсичних речовин в організмі і фізіологічною кумуляцією негативних ефектів впливу чинників навколишнього середовища¹².

Відомо, що стан здоров'я населення великою мірою залежить від способу життя та стану довкілля. Поєднана дія багатьох чинників (соціальних, екологічних, біологічних) зумовлює певний рівень захворювань людського організму. Понад 200 генів контролюють сприйнятливості людини до захворювань, пов'язаних з впливом екологічних чинників. Серед чинників, які впливають на захворюваність населення нашої країни, екологічні становлять 20 %¹³. Здоров'я нашої нації визначається в першу чергу станом здоров'я дітей. Це один з найчутливіших біологічних показників якості довкілля. Динамічне спостереження за станом здоров'я дитячого населення України свідчить про істотне його погіршення. Загальна дитяча захворюваність підвищилася на 50 %. Збільшилась частка дітей з граничними станами та тих, що належать до групи підвищеного медико-соціального ризику. Негативний вплив різних чинників виявляється підвищенням захворюваності, смертності, порушенням фізичного розвитку. 17 млн. українців зазнають впливу атмосферних забруднень, 11 млн. живуть в умовах небезпечного для здоров'я рівня забруднення повітряного середовища. Сучасні дослідження свідчать про накопичення в повітрі житлових і виробничих приміщень газоподібного природного радіонукліду радону, здатного спричинити розвиток злоякісних новоутворень¹⁴.

Важливою проблемою зон екологічного неблагополуччя є невиношування вагітності та передчасне народження дітей. У жінок з цих зон виявляють соматичні та гінекологічні захворювання, ускладнення вагітності та пологів, що зумовлює розвиток хронічної внутрішньоутробної гіпоксії плода, передчасне народження дітей. Швидкий розвиток науково-технічного прогресу негативно позначився на людському організмі, призвівши до підвищення кількості алергічних захворювань. Саме алергію вважають супутницею цивілізації і показником здоров'я при екологічних негараздах, будучи одним з компонентів синдрому екологічної дезадаптації. Сьогодні все населення України зазнає йододефіциту. У більшості наших регіонів спостерігається недостатній вміст йоду в ґрунті, воді, продуктах харчування. У цих ендемічних за йодом регіонах проживає 4/5 населення країни. Йодна недостатність є найпоширенішою в світі причиною мозкових церебральних порушень, затримки розумового та фізичного розвитку.

Наслідки господарської діяльності людини давно вийшли за межі локальних, регіональних кордонів і набули глобального планетарного характеру. Швидкі зміни навколишнього середовища не відповідають адаптаційним можливостям організму людини (його генетичні резерви обмежені)¹⁵. Таким чином, у сучасних умовах організм людини зазнає впливу комплексу екологічних, соціально-економічних чинників, які спричинюють порушення практично в усіх органах та системах, істотно збільшують показники захворюваності, інвалідності, смертності. Тому пропонується внести зміни і доповнення до визначення сталого розвитку: «Під сталим розвитком розуміють такий, що дає можливість на довготривалій основі забезпечувати стабільне економічне підвищення, яке не призводить до деградаційних змін у природі. При цьому особливо важливою є та обставина, що вихід на рівень сталого розвитку дає змогу розраховувати на задоволення потреб як теперішніх, так і майбутніх поколінь зі збереженням їх здоров'я, низьким рівнем захворюваності та належною тривалістю життя»¹⁶.

Соціальна (духовна) форма взаємодії людини з природним середовищем – це культурне й естетичне сприйняття природи, і на цій основі духовне співіснування та проникнення в суть природного середовища. Слід зазначити, що естетична, рекреаційна, наукова, культурна форми взаємодії виникли значно пізніше економічної, на достатньо високій стадії розвитку людського суспільства. У процесі спілкування з природою людина задовольняє свої духовні та інформаційні потреби¹⁷. На відміну від інших представників біосфери, людині доступні вершини естетики, тобто пізнання краси і гармонії навколишнього світу. Людство порівняно з іншими живими спільнотами володіє не тільки біологічною, а й психічною пристосованістю до різких несприятливих змін навколишнього природного середовища. Нарешті, людина є єдиною істотою на Землі, яка має причетність до духовного світу. Тому навколишнє середовище впливає на цю малодоступну для наукового дослідження сферу людського існування як через естетику навколишнього світу (природні ландшафти та окремі природні об'єкти), так і через масу психічних чинників, що впливають на відповідні сфери людського буття. Так, тривале перебування серед одноманітних ландшафтів може негативно впливати на психіку більшості незвичних до цього людей, і лише окремі індивіди здатні тривалий час перебувати в одноманітному середовищі¹⁸. Отже, на відміну від фізіологічної форми взаємодії, соціальна головним чином зумовлена інформаційним контактом людини з природними комплексами. Природа є еталоном естетичних критеріїв. «Цей літак не лігатиме, тому що він некрасивий», – відомий авіаконструктор О. А. Туполев, сам того не усвідомлюючи, підкреслив, що людина діє (творить) за законами природної краси природи. Усе, що створила природа, досконале. Природа дає імпульс творчості й заряд оптимізму (після ночі обов'язково настає світанок, після зими – весна). Природа вчить мудрості (все взаємопов'язане: будь-яка подія є наслідком причини) і дає уроки етики (у природі надзвичайно рідкі випадки вбивства заради вбивства, природа також вчить згуртованості: виживають більш дружні зграї, де кожен індивід готовий на самопожертву заради колективної безпеки). Формування повноцінної особистості можливе тільки за умови *інформаційного контакту* не просто з елементами живої природи – рослинами, тваринами, а й з *цілісними екосистемами*. Без цього відбувається духовне зубожіння людини¹⁹.

Таким чином, автор статті виокремлює такі підаспекти духовної форми взаємодії людини з природним середовищем: *наукова (інформаційна)* – природа Землі, що формувалася протягом мільярдів років, – найбагатше джерело різноманітних знань: про процеси та закони еволюції нашої планети, про те, як з'явилася людина на Землі тощо, – здійснюється шляхом проведення наукових досліджень; *комунікативна* – спілкування людини з рослинами, тваринами тощо; *естетична* – пізнання людиною краси і гармонії навколишнього світу, милування красою природи: природними ландшафтами та іншими природними об'єктами; *психологічна* – вплив (позитивний або негативний) природного ландшафту на психічний стан людини; *творча* (художня) – природа дає імпульс творчості (наприклад, створення картини художником); *освітня* (пізнавальна); *етична* (моральна) – природа вчить не вбивати живих істот, вчить згуртованості та самопожертві заради колективної безпеки.

Отже, можна назвати такі *характерні риси* соціальної (духовної) форми взаємодії людини з природним середовищем: естетична інформація; духовна і релігійна інформація; засоби комунікації; імпульс творчості; умови психічного стану; наукова й освітня інформація; культурний та художній розвиток; формування моральних основ.

У давні часи людина не відокремлювала себе від обожнюваної, а отже, недоторканої природи, не вважала себе її «царем», як сьогодні, проте була переконана у власному значенні, в тому, що є частиною грандіозного цілого. З давнини домінуюча парадигма природокористування є однією із провідних чинників екологічної культури нації. Провідною формою природокористування в Україні з часів Трипільської культури

ри було орне землеробство, яке супроводжувалося й відповідним світоглядом, або світосприйняттям, природи – *природошанування*. Етичні норми нашого народу забороняли нищити, вбивати з примхи. У той далекий час люди розуміли, наскільки вразливою є природа, й застерігали байдужих: «Будь обережний, поряд з тобою інші істоти, дай їм жити...». Високий рівень розуміння явищ природи, екологічне світосприйняття наших предків виявляється у народних прикметах, приказках та прислів'ях: було створено певний кодекс, який вимагав ставитись до природи як до святині²⁰. Сучасному суспільству корисно тепер повернутися до екологічного світогляду наших предків. Необхідно розробити еколого-етичний кодекс – на зразок «священного екокодексу» наших предків, зміст якого становили прислів'я, приказки та прикмети, – який закріпив би всі немайнові права та обов'язки людини стосовно природного середовища та встановив би відповідальність за порушення та/або недотримання його норм як з боку держави, так і з боку кожного окремо взятого громадянина.

На жаль, нині проблеми екології чомусь не сприймаються суспільством як першочергові та найважливіші, особливо на стадії первинного накопичення капіталу (економічні проблеми висувуються на перший план). У сьогоднішньому світі багато економістів-футурологів забули, що в основі всього лежить природа, яка зараз непомірними темпами руйнується сучасною економікою²¹. Винятковою особливістю сучасного екологічного стану України є те, що гострі локальні екологічні ситуації поглиблюються й у кінцевому результаті обертаються регіональними, а іноді й глобальними кризами. Необхідність розв'язання зазначених проблем потребує прийняття невідкладних заходів економічного, технічного, політичного, соціального та організаційного характеру, серед яких першочергове значення в екологічній політиці держави має створення національної екологічно-правової системи. Основною стратегією поведінки людини в біосфері має стати екологічна культура, принципи якої – повага до всього живого, повага до природи, тобто до біосфери та її складових компонентів.

Еколого-просвітницький напрям в цьому аспекті має відігравати відправну роль і полягати у розвитку екологічної освіти, просвіти, виховання, культури, у перебудованні споживацького ставлення до природи, інакше кажучи, в екологічній революції мислення людини. Без перебудови свідомості людини, без екологічно-правового виховання важко казати про дотримання передбачених законом правил екологічної безпеки. Тому *необхідно, щоби знання змісту біологічної та соціальної (духовної) форм взаємодії суспільства з природним середовищем були би морально-правовою основою та допомогою при формуванні екологічної держави*.

¹ Природноресурсове право України: Навч. посіб. / За ред. І. І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с. – С. 7.

² *Кобецька Н. Р.* Екологічне право України: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 352 с. – С. 12.

³ Природноресурсове право України: Навч. посіб. / За ред. І. І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с. – С. 8.

⁴ *Бринчук М. М.* Экологическое право (право окружающей среды): Учебник для высших юрид. учеб. заведений. – М.: Юристъ, 2000. – 688 с. – С. 13.

⁵ *Андрейцев В. І.* Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с. – С. 9.

⁶ Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / За заг. ред. д. е. н., проф. Л. Г. Мельника та к. е. н., проф. М. К. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. – С. 236.

⁷ Природноресурсове право України: Навч. посіб. / За ред. І. І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с. – С. 7–8.

⁸ Екологічне право України: Підручник для студентів юрид. вищ. навч. закладів / В. К. Попов, А. П. Гетьман, С. В. Разметаєв та ін.; За ред. В. К. Попова та А. П. Гетьмана. – Харків: Право, 2001. – 479 с. – С. 3.

⁹ *Злобін Ю. А., Кочубей Н. В.* Загальна екологія: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 416 с. – С. 8.

¹⁰ Екологічне право України: Підручник для студентів юрид. вищ. навч. закладів / В. К. Попов, А. П. Гетьман, С. В. Разметаєв та ін.; За ред. В. К. Попова та А. П. Гетьмана. – Харків: Право, 2001. – 479 с. – С. 4.

¹¹ Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / За заг. ред. д. е. н., проф. Л. Г. Мельника та к. е. н., проф. М. К. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. – С. 238–239.

¹² *Баб'як О. С., Біленчук П. Д., Чирва Ю. О.* Екологічне право України: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000. – 216 с. – С. 5.

¹³ *Вадзюк С. Н.* Медико-екологічні проблеми в сучасних умовах // Екологічний вісник. – 2008. – № 1/2. – С. 14–15. – С. 14.

¹⁴ Там само.

¹⁵ *Шабатура Н. Н., Матяш Н. Ю., Мотузний В. А.* Биология человека. – К.: Генеза, 1998. – 432 с. – С. 377.

¹⁶ Вказана праця. – С. 15.

¹⁷ Вказана праця. – С. 14.

¹⁸ Природноресурсове право України: Навч. посіб. / За ред. І. І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с. – С. 6.

¹⁹ Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / За заг. ред. д. е. н., проф. Л. Г. Мельника та к. е. н., проф. М. К. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. – С. 239.

²⁰ *Джигирей В. С.* Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 203 с. – С. 20.

²¹ *Бойчук Ю. Д., Солошенко Е. М., Бугай О. В.* Екологія і охорона навколишнього середовища: Навчальний посібник. – 2-ге вид., стер. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 284 с. – С. 16.

Резюме

У природничих, еколого-правових та гуманітарних наукових дослідженнях найбільш детально представлені економічна й екологічна форми взаємодії суспільства з природним середовищем, а біологічна і соціальна, які є не менш важливими на сучасному етапі, викладені як самі по собі зрозумілі для існування людського суспільства у природному оточенні або поєднані з «основними». Є нагальна потреба у появі та поширенні соціальної (духовної) форми взаємодії суспільства і людини з природою, її правовому визначенні, закріпленні, удосконаленні, реалізації як правовими, так і загальносуспільними шляхами. Розтлумачено поняття та значення біологічної і соціальної форм, а також наведено підаспекти останньої.

Ключові слова: суспільство; природне середовище; форма взаємодії; біологічна форма; соціальна форма; екологічна освіта; екологічна культура; еколого-етичний кодекс; стан довкілля; здоров'я нації.

Резюме

В естественных, эколого-правовых и гуманитарных научных исследованиях наиболее детально представлены экономическая и экологическая формы взаимодействия общества с природной средой, а биологическая и социальная, которые являются не менее важными на современном этапе, изложены как само собой разумеющиеся для существования человеческого общества в природном окружении или сочетаются с «основными». Есть насущная необходимость в появлении и распространении социальной (духовной) формы взаимодействия общества и человека с природой, её правовом определении, закреплении, совершенствовании, реализации как правовыми, так и общественно-массовыми путями. Растолковываются понятие и значение биологической и социальной форм, а также приводятся подаспекты последней.

Ключевые слова: общество; природная среда; форма взаимодействия; биологическая форма; социальная форма; экологическое образование; экологическая культура; эколого-этический кодекс; состояние окружающей среды; здоровье нации.

Summary

In the natural, ecological, legal and humanitarian researches, presented the most detailed economic and environmental forms of interaction of society with the natural environment, and biological and social, that is no less important at present, as stated by themselves understood to the existence of human society in the natural environment or combined with "major". There is an urgent need for the emergence and dissemination of social (spiritual) forms of social and human interaction with nature, its legal definition, fixing, and improvement, implementation of both legal and general social ways. Interpreted in the concept and importance of concept and importance of biological and social forms, and are under the aspects of the last.

Key words: society; environment; form of interaction; biological form; social form; environmental education; ecological culture; ecological and ethical code; the state of the environment; health of the nation.

Отримано 16.04.2011

В. В. ЛАТИШЕВА

*Вікторія Володимирівна Латишева, аспірант
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького
НАН України*

КЛАСИФІКАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА НА СЕЛІ

Реформування аграрного сектору економіки супроводжується прийняттям значної кількості нормативно-правових актів, проте сучасне аграрне законодавство поки що не відповідає об'єктивним потребам суспільного розвитку. Це, насамперед, спричинено недостатністю як законодавчого, так і наукового забезпечення окремих суспільних відносин, що становлять предмет аграрного права. Зокрема, такими є суспільні відносини у сфері житлово-комунального господарства на селі. Причиною такої невідповідності також є відсутність цілісної взаємоузгодженої системи аграрно-правових норм. У зв'язку з цим, виникає потреба в підвищенні ролі систематизації аграрного законодавства, зокрема такої її форми як кодифікація. У свою чергу, вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у сфері житлово-комунального господарства на селі потребує наукового опрацювання їх законодавчої бази. Отже, постає завдання щодо проведення комплексного аналізу чинних нормативно-правових актів, що їх регулюють.

На жаль, систематизація нормативно-правових актів щодо розвитку житлово-комунального господарства на селі залишилась поза увагою науковців. Здійснюється короткий аналіз окремих нормативно-правових актів, що регулюють житлово-комунальне господарство на селі, у процесі дослідження законодавства в сфері соціального розвитку села в цілому, в роботах В. В. Носіка¹, О. М. Пашенко², В. П. Жушмана³, О. В. Гафурової⁴. Разом із тим, слід окремо виділити монографію А. М. Статівки «Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні»⁵, в якій автор, досліджуючи правові засади соціального розвитку села в сучасній Україні, доходить висновку про доцільність розробки та прийняття Законів України «Про соціаль-